

Chu Văn An – Ng^ữ i th^ứ y chuⁿ m^{ıc} c^a Vi^t Nam muôn d^{ài}

Sinh thi^ứ i, Chu Văn An luôn luôn đ^{ắc} dân chúng ca ng^ữ i v^à ph^{át} m^{ìn} ch^{ất} thanh cao tuy^{ết} v^à i c^a ông. Ông đ^{ắc} tôn là Vⁿ th^ứ s^ử bi^{ểu}, nghĩa là ng^ữ i th^ứ y chuⁿ m^{ıc} c^a Vi^t Nam muôn d^{ài}.

Chu Văn An (1292 – 1370) còn đ^{ắc} g^{ọi} là Chu An, Chu Văn Trinh, t^{ên} là Linh Tri^t, h^ọ là Tiⁿ n, ng^ữ i thôn Văn, xã Quang Li^t, huy^{ện} Thanh Đàm (nay là Thanh Trì), Hà Nⁱ i. Nh^{ưng} ghi chép v^à nghi ^{ngờ} p h^{ọc} c^a ông thu^{ộc} thi^{ếu} u th^ứ i hi^{ển} không th^ứ ng nh^{ìn} t.

Có sách ghi ông thi đ^ỗ Thái h^{ọc} sinh (Tiⁿ s^ử), l^{ỗi} có ý ki^{ến} khác cho r^{ằng} ông không đ^ỗ đ^ỗ t^{ại} g^ì. Đ^ỗ i Vua Tr^{ần} Minh T^{ông}, Chu Văn An đ^{ắc} m^{ỗi} i ra gi^ả ch^{ết} T^ử nghi ^{ngờ} p Tr^{ần} Qu^{ốc} T^ử Giám.

Đ^ỗ n đ^ỗ i Tr^{ần} D^{ậu} T^{ông}, ông t^{ên} ch^{ết} v^à l^{ỗi} n t^{ên} t^ử i Làng Kⁱnh Đ^{ìn}c, Huy^{ện} Chí Linh (H^ồ i D^ưng), làm nhà l^{ỗi} gi^ả a hai ng^{ìn} n n^úi K^ỳ Lân – Ph^ùng Hoàng và m^{ỗi} tr^{ần} ng d^{ày} h^{ọc}.

Ít năm sau khi lên ngôi, Vua Tr^{ần} D^{ậu} T^{ông} có ch^{ết} tri^{ều} u Chu Văn An h^ọ i tri^{ều} u nh^{ìn} g^ì ông t^{ên} ch^{ết} i n^{ên} Vua t^{ên} ý gi^ả n d^ỗ. Thân m^{ỗi} u Vua là Hoàng Thái h^{ọc} B^ùo T^ử khuyên: "Ng^ữ i th^ứ y là b^{ản} c cao h^{ìn} n, Thiên t^ử không có quy^{ền} b^{ắt} ng^ữ i ta làm tôi đ^ỗ c".

Khi Tr^{ần} Ngh^ĩ T^{ông} lên ngôi, có m^{ỗi} i nh^{ìn} g^ì ông ch^{ết} v^à Kinh chúc m^{ìn}g, r^{ồi} tr^{ên} l^{ỗi} i n^úi cũ, không nh^{ìn} ch^{ết} t^ử c. Sau khi Chu Văn An m^{ỗi} t, ông đ^{ắc} c tri^{ều} u đình truy t^ử ng t^ử c Vⁿ Trinh Công (tên g^{ọi} Chu Văn Trinh là do s^ử ân t^ử ng này). Ông đ^{ắc} c ban tên th^ứ y là Khanh Ti^t và th^ứ i Vⁿ Mi^u.

Nét n^{ét} i b^{ắt} h^{ìn} c^a l^{ỗi} con ng^ữ i Chu Văn An đó là m^{ỗi} t ng^ữ i th^ứ y m^{ìn} u m^{ıc} trong l^{ỗi} ch s^ử đ^ỗ t n^{ét} c ta. T^ử tr^{ần} c đ^ỗ i Tr^{ần}, có b^{ắt} bao nhiêu ng^ữ i th^ứ y v^à i nh^{ìn} g^ì c^a ng h^{ìn} l^{ỗi} n lao, và các tri^{ều} u đ^ỗ i v^à sau l^{ỗi} i càng nhi^{ều} u nh^{ìn} g^ì b^{ản} c tôn s^ử đ^ỗ o cao đ^ỗ c tr^{ần} g, th^ứ i nh^{ìn} g^ì không ai có th^ứ so sánh đ^ỗ c v^à i Chu Văn An. Ng^ữ i th^ứ y này có nhi^{ều} u đ^ỗ u đ^{áng} qu^ý.

Tóm tắt về thờ y giáo Chu Văn An tại Văn Miếu Quốc Tử Giám - Hà Nội

Ông đã để ý các lão học trò tài bút cao nhât cho đến lão học trò bình thường ở nông thôn. Ông là thợ y (Tự phó) ở Trung Quốc Tự Giám để y con em các vua quan. Ông đã mua đất trống tọa nhau tại huyệt Thanh Đàm, lấy tên là trung Huynh Cung (làng Cung Huynh, chính làng Văn, huyệt trên, nơi Chu Văn An làm nhà đọc sách).

Tuy trung nhau nhưng đã thu nhập hàng ngàn môn sinh đến chia sẻ. Chính tự trung Huynh Cung này mà Chu Văn An nổi tiếng, đặc biệt Vua mua vua Quốc Tự Giám.

Nội dung đền thờ casket của ông ngày nay không còn được biết đến một cách đầy đủ, nhưng chắc

Vi^t b^{ởi} Ban Biên T^{ập}

Th^ờ hai, 16 Tháng 11 2020 20:10 -

---

ch^ùn ông đ^ăn l^à l^{òng} gi^{ỏi} h^{ọc} thuy^{ết} kinh đ^ìn c^áa Nho gia, t^ùo đ^ìu ki[ ]n cho lý thuy^{ết} Kh^{ông} – M[ ]nh d[ ]n d[ ]n chí^m th[ ] đ[ ]c tôn. Ta bi[ ]t r[ ]ng, d[ ]i th[ ]i Lý cũng nh[ ] th[ ]i Tr[ ]n, đ[ ]o Ph[ ]t là Qu[ ]c gi^{áo}.

Nhi[ ]u v[ ] vua đ[ ]i sâu vào Ph[ ]t h[ ]c và có nh[ ]ng lý thuy^{ết} riêng cho Ph[ ]t gi^{áo} Vi^t Nam, dân chúng cũng r[ ]t m[ ] Ph[ ]t. Đ[ ] làm cho Nho h[ ]c có m[ ]t v[ ] tr[ ] l[ ]n trong gi^{áo} d[ ]c th[ ]i b[ ]y gi[ ] kh[ ]ng ph[ ]i là đ[ ]u đ[ ]n gi[ ]n, nh[ ]ng Chu Văn An đ[ ]a làm đ[ ]u đ[ ]u n[ ]ay, khi[ ]n cho m[ ]i t[ ]ng l[ ]p Vua quan s[ ]ng Nho v[ ] sau đ[ ]u bi[ ]t h[ ]n ông.

Ta kh[ ]ng th[ ]y ông tr[ ]c ti[ ]p bài b[ ]c Ph[ ]t gi^{áo}, nh[ ]ng các h[ ]c tr[ ]o đ[ ]c ông d[ ]y d[ ], khi ra làm quan l[ ]i ph[ ]e phán đ[ ]o Ph[ ]t. B[ ]i v[ ] bài Ph[ ]t đ[ ] tôn Nho là theo đ[ ]ng ph[ ]ng h[ ]ng, ý chí ng[ ]ng i th[ ]y c[ ]a h[ ].

V[ ] ph[ ]ng pháp d[ ]y h[ ]c, Chu Văn An có m[ ]t phong cách đ[ ]c bi[ ]t h[ ]p d[ ]n, khi[ ]n cho m[ ]i ng[ ]ng i đ[ ]u ph[ ]i kinh n[ ], tôn ph[ ]c. Tài li[ ]u x[ ]a c[ ]on ghi l[ ]i, ông r[ ]t nghiêm ngh[ ] và g[ ]ng m[ ]u.

Nh[ ]ng h[ ]c tr[ ]o c[ ] cũ đ[ ]a làm quan to nh[ ] Ph[ ]m S[ ] M[ ]nh, Lê Quát lúc v[ ]n thăm ông v[ ]n ph[ ]i khép nép gi[ ] gìn, và sau khi có đ[ ]u g[ ] ch[ ]a đ[ ]ng phép, ông v[ ]n nghiêm kh[ ]c d[ ]y b[ ]o. S[ ] nghiêm minh này càng khi[ ]n ông đ[ ]c h[ ]c tr[ ]o kinh m[ ]n h[ ]n.

Có giai tho[ ]i k[ ] r[ ]ng, ông có ng[ ]ng i h[ ]c tr[ ]o v[ ]n là Th[ ]y th[ ]n, đ[ ]a bi[ ]n h[ ]nh đ[ ] xin đ[ ]c vào tr[ ]o ng h[ ]c. Câu chuy[ ]n kh[ ] tin, nh[ ]ng l[ ]i kh[ ]ng đ[ ]nh: Cái đ[ ]c và cái tài c[ ]a Chu Văn An khi[ ]n qu[ ] th[ ]n c[ ]ng ph[ ]i t[ ]m đ[ ]n đ[ ] xin th[ ] gi[ ]o.

H[ ]n ai h[ ]t, ch[ ] ri[ ]ng Chu Văn An m[ ]i có đ[ ]c câu chuy[ ]n v[ ] đ[ ]o đ[ ]c siê^m tr[ ]n n[ ]ay. Ph[ ]i nh[ ] th[ ] m[ ]i hi[ ]u đ[ ]c vì sao mà chung quanh th[ ]y gi[ ]o Chu Văn An ng[ ]ng i đ[ ]i đ[ ]a thê^m d[ ]t nhi[ ]u truy[ ]n hoang đ[ ]c k[ ] d[ ].

Còn m[ ]t s[ ] tài li[ ]u cho bi[ ]t thê^m r[ ]ng, Chu Văn An c[ ]ng là m[ ]t nh[ ]a nghiê^m c[ ]u Đ[ ]ng y, đ[ ]a biên so[ ]n cu[ ]n "Y h[ ]c y[ ]u gi[ ]i t[ ]p chu di biên", sách "Thanh Trì Quang Li[ ]t Chu th[ ] di th[ ]" c[ ]ng nói nh[ ] v[ ]y. V[ ]n đ[ ] n[ ]ay c[ ]on ph[ ]i đ[ ]c th[ ]m đ[ ]nh thê^m.

Sinh th[ ]i, Chu V^ăn An luôn luôn đ[ ] c dân chúng ca ng[ ]i v[ ] ph[ ]m ch[ ]t thanh cao tuy[ ]t v[ ]i c[ ]a ông. Ông đ[ ] c tôn là V[ ]n th[ ] s[ ] bi[ ]u, nghĩa là ng[ ] i th[ ]y ch^ún m[ ]c c[ ]a Vi[ ]t Nam muôn d[ ]i.

Sau khi ông qua đ[ ]i, tri[ ]u đ[ ] n dã d[ ]a ông vào th[ ]   Văn Mi[ ]u, xem ông ngang hàng v[ ]i nh[ ]ng b[ ]c Th[ ]nh hi[ ]n ngày x[ ]a. Tr[ ]n Nguyên Đán đánh giá v[ ] nh[ ]ng đóng góp c[ ]a ông: Nh[ ] có ông mà "b[ ] h[ ]c xoay l[ ] n sóng, phong t[ ]c tr[ ] l[ ]i thu[ ]n h[ ]u".

Nh[ ]a s[ ] h[ ]c Ng[ ] S[ ] Li[ ]n đ[ ]i Lê Th[ ]nh T[ ]ng dã ph[ ]i khen: "... Nh[ ]ng nh[ ]a Nho   nước Vi[ ]t ta đ[ ] c d ng   d[ ]i không ph[ ]i không nhi[ ]u, c  k  ch  ngh i đ[ ]n công danh, k  th  chuy n lo v  ph u qu y, k  l i a dua với d[ ]i, c  k  ch  bi t ăn l c gi  th n. Ng  i ch u đ n t m đ n đ i đ c, suy ngh i đ n việc giúp Vua n u  d c t t cho d n đ[ ] c nh   n, Chu V^ăn An   d i Tr[ ]n c  l  g n đ[ ] c nh  th ...".

Ng  i d n v ng qu  Thanh Đàm th[ ]  ng làm Thành hoàng v  g i là đ c Th nh Chu. Vi[ ]t Nam c  nh ng th nh vào nh  Th nh D ng, Th nh Tr[ ]n, th  c ng ph[ ]i c  c  Th nh v n.

Th nh v n l  nh  giáo, l  th y Chu V^ăn An. Nh ng di tích trong nước c  liên quan đ n  ng đ u g n v i uy danh người th y giáo: Đ n Th nh Liệt, Đ n Huỳnh Cung, Đ n V n D i n, Đ n Ph  ng S n, M  Thu ng Lu ng, Đ m M c, Linh Đàm, v.v...

V  tr  c a  ng trong l ch s  giáo dục Vi[ ]t Nam ho n toàn đ[ ] c không đ nh.

PGS V  Ng c Khánh